

UNIKATNE MOJSTROVINE

Čarobne na pogled in na otip. Že tisočletja imajo poseben prostor v perzijski kulturi in umetnosti, njihovo lepoto pa občudujemo po vsem svetu. Tudi v Sloveniji, kjer jih imamo na doseg roke. Na Gornjem trgu 12 v Ljubljani, v edini prodajni galeriji in restavratski delavnici Farzad, originalne že več kot desetletje prodaja, skrbi zanje in jih restavrira lastnik in poznavalec Farzad Kuški, ki prihaja iz Irana. Skupaj s kustosom galerije, Alešem Krhinom, nam je razkazal pravcate umetnine in pojasnil nekatere zanimivosti o njihovem nastanku.

Piše: MELITA MERŠOL | Foto: ALEŠ ČERNIVEC

Ko se velika srebrna vhodna vrata galerije Farzad za menoj počasi, brez škripanja ali tleska neslišno zapro, je čas za tisoč in eno mogočno zgodbo. O preprogah. Čisto posebnih, ki so »priletele« k nam iz 3278,23 kilometra oddaljenega Irana. Prizemljil jih je gospod Farzad Kuški. V prostoru, kjer vlada nedoločljiv vonj, je počutje domače. Morda tudi zaradi raznobarnih covov, ki igrivo visijo pod stopnicami. Menda odganjajo zle duhove ...

Kaj je prava perzijska preproga?

To je brezčasna mojstrovina, ki je nastala na podlagi večtisočletnega izročila in v sebi združuje tehnično dodelanost, uporabnost in edinstven mitološko-poetičen značaj. V njej se zrcalita bogata kultura in burna zgodovina perzijskih ljudstev, ki se prepletata z navdihom posameznikov. Motive, ki jih upodabljajo, vzamejo iz okolja, lokalne tradicije, mitologije in svojega življenja; od zvezd do arhaičnih mezopotamskih oblik.

Katere tkanine vsebuje?

Najpogostejši material je volna (perzijsko: pašm), ki je izjemno kakovostna z debelimi in dolgimi vlakni ter vsebuje veliko naravne maščobe – lanolina. Taka volna se dobi samo v Iranu, kjer imajo avtohtono

pasmo ovac z omenjenimi lastnostmi, njihov življenjski prostor pa je gorska veriga Zagros. Poleg nje uporabljajo za preproge naravno svilo, kameljo volno, konjsko in kozjo žimo ter tudi bombaž, a le kot osnovo.

Kaj vam pravzaprav pomenijo preproge?

Z njimi sem odraščal, vedno so bile sestavni del moje družine, poleg tega so bistveni del perzijske kulture. Ne znam si predstavljati življenja brez njih. Prek njih me vežejo spomini na dom, družino, domovino, poleg tega sem strasten zbiralec starih in redkih preprog pa tudi profesionalni restavrador. Ni lepšega občutka kot povrnitev življenja in lepote dragoceni umetnini z restavriranjem.

Povejte nam še malo o tem.

Najprej je treba popolnoma poznati vse vrste, oblike, material, barve in predvsem tehnike izdelave preproge. Pri nas velja restavriranje za strokovno delo, za katero se zahteva več let izkušenj, šolanja in znanja kot za samo izdelavo. Preden se ga lotimo, preprogo najprej temeljito očistimo in tudi za to so potrebne izkušnje z materialom in barvami. Stranke nam včasih prinesejo v popravilo preproge, na katerih je narejena velika škoda, ker so jih že prej dale v čiščenje ali restavriranje

ljudem, ki se ne spoznajo na to. Umetnine, kot so perzijske preproge in tudi druge, lahko zaupate le strokovnjakom.

Kako pa prepoznate ponaredke?

Glede na to, da se s tem profesionalno ukvarjam, takoj. So brez energije. V nasprotju z originali izgubijo ponaredki, ki jih ponujajo v trgovskih velecetrih in tudi drugje, z nekaj leti vso lepoto, saj se povsem razbarvajo, volna pa se pogosto zdrobi, ker je suha in kratkih vlaken. Takšne preproge nimajo prav nobene materialne ali

- 1 Farzad Kuški se je pred kratkim vrnil s počitnic v rodnem Iranu, od koder je k nam pripeljal edinstvene nomadske in klasične preproge, ki so vrhunec perzijske umetnosti iz dinastije Safavidov.
- 2 Brezčasne mojstrovine.
- 3 Kustos galerije Aleš Krhin ob največji preprogi, veliki kar 24 kvadratov in z več kot 12 milijoni vozličkov. Vredna je približno 60.000 evrov.
- 4 Pripomočki za restavriranje. Natančen proces, katerega rezultat je »neviden poseg« – delo mora biti opravljeno tako dobro, da se popravek sploh ne opazi.
- 5 Preprosta izložba galerije Farzad, ki vabi v čarobno in mogočno notranjost.
- 6 Preproge so bistveni del perzijske kulture in umetnosti.